

FAO NORTH AMERICA PRESENTS Sustainable Food Systems in Canada: the role of fruits & vegetables

สำนักงานที่ปรึกษาการเกษตรต่างประเทศ ประจำกรุงวอชิงตัน ดี.ซี. เข้าร่วมฟังการประชุมออนไลน์ (Webinar) ในหัวข้อ เรื่อง ระบบอาหารยั่งยืนในแคนาดา: บทบาทของผลไม้และผัก (Sustainable Food Systems in Canada: The Role of Fruits and Vegetables) เมื่อวันที่ ๒๙ ตุลาคม ๒๕๖๔ จัดโดยองค์การอาหารและการเกษตร แห่งสหประชาชาติ ประจำอเมริกาเหนือ (Food and Agriculture Organization of the United Nations, North America) เพื่อเป็นการเฉลิมฉลองวันอาหารโลกประจำปี ๒๕๖๔ (World Food Day 2021) และปีแห่งผลไม้และผักสากล FAO ได้ เชิญให้ Mr. Doanld Boucher, Director General, Sector Development and Analysis Directorate, Agriculture and Agri – Food Canada (AAFC) กล่าวเปิดงาน ร่วมด้วย (๑) Mr. Rachid El Hafid, Director, Research, Development and Technology Transfer สังกัด AAFC (๒) Mr. M. Guy Milette, Chair of the Board of Canadian Produce Marketing Association (CPMA) (๓) Ms. Jan VanderHout, President of Canadian Horticultural Council และ (๔) Mr. Paul J. Thomassin, Professor of Agricultural Economics at McGill University เพื่อบรรยายในประเด็น บทบาทของผลไม้และผักต่อความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม สังคม และเศรษฐกิจของระบบอาหารในแคนาดา ทั้งนี้ สามารถรับฟังการประชุมย้อนหลังได้ที่ <https://bit.ly/๑๐๓๐Recording>

๑. คำกล่าวเปิดงาน

Mr. Donald Boucher Director General, Sector Development and Analysis Directorate, Agriculture and Agri-Food Canada (AAFC) กรมวิชาการเกษตรและอาหารแคนาดา กล่าวว่า ปีแห่งผลไม้และผักสากล ได้สร้างความตระหนักเกี่ยวกับบทบาทสำคัญของผักและผลไม้ในด้านโภชนาการของมนุษย์ ความมั่นคงด้านอาหารและสุขภาพ แคนาดาได้ตอบรับที่จะบรรลุเป้าหมายเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของสหประชาชาติ (SDGs) ในปี ๒๐๓๐ แต่ส่วนสำคัญที่จะนำไปสู่เป้าหมายนั้น คือกลุ่มเกษตรกรในแคนาดา ที่ตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลงไป และเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลงไป อุตสาหกรรมผักและผลไม้ของแคนาดา โดยสมาคมการตลาดผลผลิตแคนาดา (Canadian Produce Marketing Association) ได้ออกผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ กว่า ๒๐๐ รายการต่อปี

จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-๑๙ ทำให้เกิดการหยุดชะงักในห่วงโซ่อุปทาน การสูญเสียรายได้ของประชากร ปัญหาการขนส่งข้ามชายแดน ส่งผลต่อการเข้าถึงอาหารของประชาชนในแคนาดาและความมั่นคงทางอาหารในแคนาดา เพื่อรับมือกับความมั่นคงทางอาหาร รัฐบาลจึงได้ดำเนินการในหลากหลายมิติ เช่น

๑.๑ การลงทุนในหลากหลายภาคส่วนเพื่อรับมือกับปัญหาภายหลังวิกฤตการณ์โควิด-๑๙ เช่น โครงการ Emergency Food Security Fund และ โครงการ Surplus Food Rescue Program

๑.๒ การสนับสนุนผลการวิจัยทางวิทยาศาสตร์ในการผลิตผักและผลไม้ที่มีประสิทธิภาพ เช่น การทำการเกษตรแบบเรือนกระจก และการทำการเกษตรแนวตั้ง

๑.๓ การออกนโยบายด้านอาหารฉบับแรกของแคนาดา (The Food Policy) เพื่อเป็นแนวทางในการตัดสินใจและการดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับอาหาร สร้างความเข้าใจและเชื่อมโยงภายในระบบอาหาร (Food Systems) และวางแผนสำหรับอาหารในอนาคตของแคนาดา ซึ่งนโยบายดังกล่าวจะสนับสนุนให้องค์การสหประชาชาติบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ยุติความหิวโหย ส่งเสริมการมีสุขภาพที่ดี ลดขยะอาหาร และส่งเสริมการเปลี่ยนแปลงระบบอาหารอย่างยั่งยืน ซึ่งภายใต้นโยบายดังกล่าว ได้มีการเปิดตัวโครงการกองทุนโครงสร้างพื้นฐานด้านอาหารในท้องถิ่นเมื่อเดือนสิงหาคม ๒๕๖๒ เพื่อสนับสนุนโครงการที่เสริมสร้างความมั่นคงทางอาหารที่ดำเนินการโดยชุมชน เช่น สวนและเรือนกระจกชุมชน (Community Gardens and Greenhouses)

๑.๔ รัฐบาลแคนาดาลงทุน ๓๘๕ ล้านดอลลาร์แคนาดา ในระยะเวลา ๑๐ ปี ในโครงการแก้ปัญหาสภาพอากาศทางการเกษตรดูดซับคาร์บอนและลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก เนื่องจากปีที่ผ่านมา แคนาดาประสบปัญหาปรากฏการณ์คลื่นความร้อนอย่างไม่เคยพบมาก่อนโดยปราศจากสัญญาณเตือน พืชสวนที่มีมูลค่าสูงหลายชนิด เช่น บลูเบอร์รี่ เซอร์รี่ และแอปเปิ้ล ได้รับความเสียหาย จึงเห็นได้ว่า การดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและปกป้องสิ่งแวดล้อมมีความสำคัญอย่างมากสำหรับระบบอาหารที่ยืดหยุ่น (Resilient Food System)

๑.๕ หน่วยงานเกษตรและอาหารแคนาดาหรือ Agriculture and Agri – Food Canada (AAFC) ได้เปิดตัวตารางการมีส่วนร่วมของภาคส่วนความยั่งยืน (Sustainability Sector Engagement Table) เมื่อวันที่ ๑๐ ธันวาคม ๒๐๒๐ เพื่อให้เป็นเวทีสำหรับการเจรจาระหว่างภาคอุตสาหกรรม รัฐบาล สถาบันการศึกษา และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอื่นๆ เกี่ยวกับแนวทางในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมที่ภาคส่วนกำลังเผชิญอยู่ เช่น การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและความหลากหลายทางชีวภาพ

๑.๖ รัฐบาลแคนาดาลงทุนกว่า ๑๐๐ ล้านดอลลาร์แคนาดา เพื่อจัดการกับเศษอาหารในแคนาดา ซึ่งรวมถึงความท้าทายในการลดขยะอาหารในทุกจุดตลอดห่วงโซ่อุปทาน ตั้งแต่ฟาร์มถึงมือผู้บริโภค

๑.๗ รัฐบาลแคนาดาให้ความช่วยเหลือระหว่างประเทศในการสนับสนุนแนวทางการเปลี่ยนแปลงข้อมูลการเกษตรอัจฉริยะด้านสภาพอากาศในการเกษตรและการพัฒนาระบบอาหารที่ยั่งยืน

๑.๘ รัฐบาลกลางของแคนาดายังให้ความสำคัญกับความยั่งยืนทางสังคม เพื่อให้แน่ใจว่าระบบอาหารครอบคลุมในทุกภาคส่วน ลดความเหลื่อมล้ำของสตรี ชนพื้นเมือง เยาวชน และชนพื้นเมืองอื่นๆ ให้มีโอกาที่เท่าเทียมในภาคการเกษตรและอาหาร ผ่านโครงการการจ้างงานและทักษะสำหรับเยาวชน (Youth Employment and Skills Strategy Program) ซึ่งเปิดโอกาสให้กับคนกลุ่มนี้ด้วย

๒. ภาพรวมการเสวนาของแต่ละวิทยากร

๒.๑ Mr. Rachid El Hafid ผู้อำนวยการหน่วยงาน AAFC ซึ่งเป็นหน่วยงานของรัฐบาลแคนาดา มีภารกิจในการช่วยเหลือเกษตรกรชาวแคนาดาและอุตสาหกรรมเกษตรอาหารในประเทศ ผ่านการเสนอแนวทางและ

ความคิดริเริ่มการพัฒนานวัตกรรมและศักยภาพการแข่งขัน ร่วมแลกเปลี่ยนแนวความคิดเกี่ยวกับบทบาทผลไม้และผักในแคนาดา ที่ถือเป็นหัวใจสำคัญของการทำพืชสวนและสร้างรายได้ให้แก่ประเทศ ๘.๗ พันล้านเหรียญแคนาดา มีมูลค่าการส่งออกเกือบ ๖ พันล้านเหรียญแคนาดา อุตสาหกรรมผลไม้และผักของแคนาดาโตขึ้นเกือบร้อยละ ๙๐ เมื่อเทียบกับช่วง ๑๐ ปีที่ผ่านมา อย่างไรก็ตาม สินค้าพืชสวนของแคนาดายังมีความอ่อนแอเชิงเศรษฐกิจ และยังคงพึ่งพาการนำเข้าจากประเทศเพื่อนบ้านอยู่ จึงเป็นภาคส่วนที่ต้องการการให้ความสำคัญด้านการพัฒนาให้มีศักยภาพพื้นฐานได้อย่างรวดเร็วให้คงความสามารถเติบโตระยะยาวอย่างยั่งยืน นอกจากนี้ เห็นว่า การทำพืชสวนเป็นภาคส่วนหลักที่จะทำให้เกิดการปรับใช้หลักความยั่งยืน และศักยภาพในการฟื้นตัว (Resilience) ผ่านการใช้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีได้สำเร็จ ทั้งนี้ AAFC ยังทำงานร่วมกับภาคเอกชน นักวิชาการ และภาคส่วนอื่น ๆ สร้างความก้าวหน้าให้กับแผนปฏิบัติการเพื่อความยั่งยืนและศักยภาพในการฟื้นตัวและมีศูนย์วิจัย ๒๐ แห่งทั่วประเทศ ประกอบด้วยเครื่องมือและเทคโนโลยีเพื่อทำการวิจัย พัฒนาด้านการทำเกษตร ปลูกพืชชนิดต่าง ๆ โดยนำหลักเกษตรแม่นยำ (Precision Ag) ข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) สมรรถนะ (Efficiency) และ การปกป้องสิ่งแวดล้อม มาใช้ร่วมกับการทำเกษตรยุคใหม่ และควรมองหาผู้ร่วมงานใหม่ ๆ เพื่อสนับสนุนการทำวิจัยเพราะเห็นว่าประเด็นระบบอาหารและการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศเป็นประเด็นที่มีความซับซ้อน

๒.๒ Mr. M. Guy Millette สมาคม Canadian Produce Marketing Association (CPMA) อยู่ในวงการผลไม้และผักกว่า ๙๖ ปี ประกอบด้วยสมาชิกทุกภาคส่วนของสายการผลิต รับผิดชอบด้านการขายผลไม้และผักในแคนาดาร้อยละ ๙๐ และเป็นพันธมิตรกับกระทรวงสาธารณสุขแคนาดา คอยให้คำแนะนำและสนับสนุนให้ชาวแคนาดาเพิ่มการเลือกซื้ออาหารที่มีสุขภาพรับประทาน นอกจากนี้ CPMA ยังได้ร่วมจัดกิจกรรมและประชาสัมพันธ์ประโยชน์ของผลไม้และผัก ผ่านสื่อออนไลน์ซึ่งได้มีผู้สนใจเข้าชมกว่า ๑.๖ ล้านครั้ง รมณรงค์สร้างความยั่งยืน เช่น การลดการใช้พลาสติก รวมทั้งสร้างความร่วมมือกับทั่วโลกในประเด็นการค้า และต้องการทำให้ทุกคนรู้ว่าผลไม้และผักมีรสชาติดีและมีประโยชน์

๒.๓ Mr. Jan VanderHout สภา Canadian Horticultural Council (CHC) เป็นสภาผู้แทนเกษตรกรที่มีสมาชิกกว่า ๑๔,๐๐๐ คน ทั่วประเทศ ดูแลสินค้าพืชพันธุ์ทางการเกษตรกว่า ๑๒๐ ชนิด สนับสนุนการทำเกษตรอย่างยั่งยืนระยะยาว ให้ความสำคัญกับการดูแลพื้นดิน อุปกรณ์ และการดำเนินการทุกขั้นตอน ให้สามารถคงความสามารถในการแข่งขันได้อย่างยั่งยืนทั้งทางเศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และสังคม ทั้งนี้ ในปัจจุบันประเด็นแรงงานมีความท้าทายด้านการคัดสรรแรงงานที่เหมาะสมกับงาน มีทักษะ การให้เกียรติของนายจ้างต่อผู้ใช้แรงงาน ความสามารถในการเข้าถึงแรงงานจำนวนมากโดยเฉพาะในช่วงเวลาสำคัญเช่นช่วงเก็บเกี่ยวพืชผล โดยแคนาดามีการใช้แรงงานต่างชาติชั่วคราวในการเพาะปลูกเพื่อการเพาะปลูกเป็นไปอย่างต่อเนื่อง และประสบปัญหาแรงงานขาดแคลนโดยเฉพาะในช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด อย่างไรก็ตาม แคนาดาเริ่มปรับใช้เทคโนโลยี การวางโปรแกรมให้เครื่องมือปฏิบัติงานอัตโนมัติ (Automation) เพื่อเพิ่มผลผลิต ลดการพึ่งพาแรงงาน และสร้างความมั่นใจว่าชาวแคนาดาจะมีอาหารรับประทานในระยะยาว ทั้งนี้ การใช้สารกำจัดศัตรูพืชในการเพาะปลูกพืชผลถือเป็นด้านลบของการทำเกษตร แต่แคนาดามีการออกระเบียบกฎหมายการใช้สารกำจัดศัตรูพืชอย่างรัดกุม ประกอบกับมีความพยายามเพาะปลูกพืชแบบยั่งยืนมากขึ้น สร้างพลังงานจากโรงเรือนกระจก ปรับใช้พลาสติก ๓ ชั้นคลุมหลังคาโรงเรือนเพื่อรักษาความร้อน นำก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ส่วนเกินไปใช้ในโรงเรือนกระจก เพื่อช่วยเร่งการเจริญเติบโตของพืช ลงทุนกับการแก้ปัญหาขยะอินทรีย์ เช่น การนำไปทำปุ๋ยสำหรับพืช

๒.๔ Mr. Paul J. Thomassin เห็นว่า แคนาดาเป็นผู้นำด้านการผลิตผลไม้และผักที่ปลอดภัยและยั่งยืนอันดับต้น ๆ ของโลก และในปัจจุบัน มีการเพิ่มปริมาณการปลูกผลไม้และผักมากขึ้น เพราะผู้บริโภคนิยมบริโภคผลไม้และผักมากขึ้น ประกอบกับอัตราการส่งออกและยอดจำหน่ายสินค้าผลไม้และผักของแคนาดามีมากกว่า ๘ พันล้านเหรียญแคนาดา ดังนั้น ควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาการปลูกสินค้าเกษตร จัดหาผลประโยชน์ทางสังคม (Social

benefits) พัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของแคนาดาให้เป็นอย่างยั่งยืน ตั้งจุดเป้าหมายในการลดคาร์บอนฟุตพริ้นท์ ปรับเปลี่ยนระบบความร้อนของโรงเรือนกระจกให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ใช้พลังงานหมุนเวียนเพื่อสร้างประโยชน์ทาง เศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งเห็นด้วยกับ Mr. Jan VanderHout ประเด็นการนำก๊าซคาร์บอนได้ออกไซด์มาใช้เร่งการ เจริญเติบโตของพืช นอกจากนี้ ควรให้ความสนใจกับหลักเศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy) คิดค้นปรับปรุง ออกแบบบรรจุภัณฑ์เพื่อให้การประกอบเป็นไปอย่างยั่งยืน ทั้งนี้ ภาครัฐควรจัดหาอาหารที่มีคุณค่าทางโภชนาการ ให้แก่ผู้บริโภค ระดมแนวความคิดด้านการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีในภาคเกษตร และปรับปรุงกฎระเบียบให้มีความ ทันสมัย แคนาดามีความต้องการแรงงานต่างชาติชั่วคราว ซึ่งแรงงานกลุ่มดังกล่าวถือว่าเป็นบทบาทสำคัญต่อระบบอาหารใน ประเทศ โดยเฉพาะการผลิต เก็บเกี่ยวผลไม้และผัก แรงงานต่างชาติชั่วคราวนี้ไม่ถือว่าเป็นเข้ามาแย่งงานชาวแคนาดา และไม่ ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจของประเทศ อย่างไรก็ตาม มีความจำเป็นต้องปรับปรุงให้ระบบการจ้างงานแรงงาน ต่างชาติชั่วคราวมีความยืดหยุ่นมากขึ้น ผ่านการพัฒนากลยุทธ์ของการทำการเกษตรแต่ละประเภท การทำการค้า การปรับใช้เทคโนโลยีรูปแบบใหม่ ๆ และการพัฒนาเศรษฐกิจการเกษตรให้มีประสิทธิภาพและยั่งยืน

๓. คำถามและคำตอบ

คำถามที่ ๑ แคนาดาปรับใช้แนวทางใดให้การเพิ่มปริมาณผลไม้และผักเป็นไปตามเป้าหมายของระบบอาหารที่ยั่งยืนเพื่อ ลดผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ

คำตอบ Mr. Rachid El Hafid แลกเปลี่ยนข้อมูลการดำเนินงานของภาครัฐ ดังนี้

- การดำเนินงานของภาครัฐ มุ่งเน้นแก้ปัญหา ๔ ประเด็นหลัก ได้แก่

(๑) ความไม่มั่นคง (Vulnerability) ปรับปรุงด้านการผสมพันธุ์พืช (Breeding) คุณภาพเมล็ดพันธุ์ และแก้ปัญหาโรคของพืช ปัจจุบัน แคนาดา มีโปรแกรมการผสมพันธุ์แอปเปิ้ล เซอร์รี่ และมันฝรั่ง การนำข้อมูลขนาดใหญ่ (Big data) มาใช้บริหารจัดการพื้นที่การเพาะปลูกและทรัพยากรให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด และการใช้เทคโนโลยีควบคุม สภาพแวดล้อมการปลูกพืชผล

(๒) การเข้าถึงและความสามารถในการซื้อสินค้า (Access and Affordability) ทำงานร่วมกับ ชุมชนพื้นเมืองร่วมพัฒนาพืชผลและกระบวนการผลิต และแนะนำการใช้พลังงานหมุนเวียน

(๓) การใช้สินค้า (Utilization) ประเด็นท้าทาย คือ ปัญหาอาหารเหลือทิ้ง ได้มีการปรับใช้หลัก เศรษฐกิจหมุนเวียน เพิ่มทางเลือกการใช้สินค้าอาหารเหลือทิ้ง พัฒนาเพิ่มมูลค่าสินค้าอาหารเพื่อสุขภาพ และพัฒนาให้ อาหารมีความปลอดภัย

(๔) ความเสถียรภาพ (Stability) ใช้เทคโนโลยีที่มีความทนทาน ใช้ปัญญาประดิษฐ์ (AI – Artificial Intelligence) ข้อมูลขนาดใหญ่ ไรบอทในการทำการเกษตรเพื่อช่วยบริหารการตัดสินใจ

อย่างไรก็ตาม ประโยชน์จากเทคโนโลยีจะเกิดขึ้นได้เมื่อเกษตรกรหรือผู้ประกอบการลงมือเปิดรับและ ปรับใช้เทคโนโลยี ดังนั้น แคนาดาได้ใช้การสนับสนุน ๓ ทาง เพื่อเร่งการพัฒนาและการใช้เทคโนโลยีในเกษตรกรแคนาดา คือ (๑) ให้ความสำคัญกับความต้องการของผู้ใช้เทคโนโลยี เช่น เกษตรกร ชุมชน ว่ามีความต้องการอะไรและข้อมูล ดังกล่าวไปประกอบการวิจัย ทดลอง (๒) สร้างความร่วมมือร่วมกับเกษตรกร นักวิชาการ นักวิทยาศาสตร์ องค์กร ผู้ผลิต และ (๓) ทดลองใช้เทคโนโลยีในการแก้ปัญหา

- การดำเนินการของภาคเอกชน Mr. Jan VanderHout เห็นว่า ควรให้ความสำคัญกับวิธีการที่จะทำให้ ประชาชนได้บริโภคอาหารที่มีประโยชน์ต่อสุขภาพ มากกว่าการมุ่งให้ความสำคัญกับการลดคาร์บอนฟุตพริ้นท์ และควร ยอมรับว่าการทำการเกษตรกรรมจะสร้างผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ดังนั้น ควรหาสมดุลของการทำการเกษตร และการลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ Mr. Guy Milette เห็นว่า การทำฟาร์มแนวตั้งหรือ Vertical Farming

เป็นเทคโนโลยีที่น่าสนใจ เหมาะกับกับการทำมาปลูกพืชกินใบในร่ม และตอบโจทย์การแก้ปัญหาการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ การใช้สารกำจัดศัตรูพืช ปัญหาแรงงาน และลดการขนส่ง Vertical Farming สามารถทำได้ในทุกพื้นที่ของประเทศ

คำถามที่ ๒ ต้องการทราบความเห็นในประเด็นการใช้แรงงานต่างชาติชั่วคราวในอุตสาหกรรมการผลิตสินค้าเกษตร และวิธีการใดที่จะช่วยให้ผลไม้และผักมีราคาสำหรับผู้บริโภคสามารถเข้าถึงได้

คำตอบ Mr. Paul J. Thomassin เห็นว่า ในประเด็นการจ้างงานแรงงานต่างชาติชั่วคราวนั้น แคนาดาไม่มีกฎหมายคุ้มครองที่เข้มแข็ง มีข้อกำหนดต่ออัตราการจ้างงานที่เท่าเทียมกับแรงงานชาวแคนาดา และการจ้างงานชาวต่างชาติไม่ถือเป็นการแย่งงานจากชาวแคนาดาเพราะบริษัทต้องแสดงข้อมูลว่าไม่สามารถหาแรงงานประเภทดังกล่าวในประเทศได้จึงจำเป็นต้องจ้างแรงงานต่างชาติ อย่างไรก็ตาม เห็นว่า ถ้าระเบียบการจ้างแรงงานต่างชาติมีความยืดหยุ่นขึ้น จะช่วยให้สามารถจ้างแรงงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้นและจะช่วยลดค่าใช้จ่ายของผู้ประกอบซึ่งส่งผลต่อไปถึงราคาสินค้าที่ลดลง

Mr. Jan VanderHout เห็นว่า ในประเด็นราคาสินค้าที่ผู้บริโภคเข้าถึงได้นั้น เทคโนโลยี การมีขนาดสถานประกอบการที่เหมาะสมจะช่วยลดค่าใช้จ่ายของผู้ประกอบการได้ และควรจัดให้รถขนส่งสินค้ามีสินค้าเต็มคันต่อการขนส่งแต่ละเที่ยว เพื่อให้การบริหารจัดการมีประสิทธิภาพสูงสุด นอกจากนี้ Mr. Guy Milette เห็นว่า ปัจจุบันแคนาดานำเข้าสินค้าอาหารจาก ๑๐๔ ประเทศทั่วโลก ดังนั้น ผู้บริโภคมีตัวเลือกมากขึ้นและสินค้ามีหลายราคา ผู้บริโภคจึงต้องตัดสินใจเลือกซื้ออาหารอย่างชาญฉลาดเพื่อได้อาหารที่มีประโยชน์ในราคาที่แต่ละคนเข้าถึงได้

คำถามที่ ๓ วิธีการใดที่จะทำให้สามารถแจกจ่ายผลไม้และผักให้แก่ผู้บริโภคได้อย่างทั่วถึงและการบริโภคผลไม้และผักแสดงให้เห็นถึงปัญหาของสังคมอย่างไร

คำตอบ Mr. Donald Boucher เห็นว่า ควรหาหนโยบายและให้การศึกษาวชาวแคนาดาให้เห็นถึงประโยชน์ของสินค้าอาหารและควรประชาสัมพันธ์แก่สาธารณะ สร้างความเชื่อมั่นว่าการใช้สารกำจัดศัตรูพืชในประเทศอยู่ในระดับที่ปลอดภัย นอกจากนี้ Mr. Rachid El Hafid แลกเปลี่ยนข้อมูลว่า ปัจจุบันภาครัฐได้ทำงานร่วมกับชุมชนท้องถิ่นทั่วแคนาดาเพื่อสร้างความก้าวหน้าด้านการเข้าถึงอาหารและแก้ปัญหาความท้าทายที่เกิดขึ้น ทั้งยังเรียนรู้อค์ความรู้ของชุมชนท้องถิ่นเพื่อนำมาผสมผสานกับองค์ความรู้สมัยใหม่เพื่อให้วิธีการที่นำมาแก้ไขปัญหาสามารถพัฒนาเพิ่มผลผลิตและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

คำถามที่ ๔ ขอให้ผู้บรรยายแต่ละท่านกล่าวปิดท้ายถึงผู้บริโภคเกี่ยวกับผลไม้และผัก

คำตอบ Mr. Jan VanderHout ต้องการให้สังคมได้รับข้อมูลที่ถูกต้องว่า แรงงานต่างชาติที่เข้ามาทำงานในอุตสาหกรรมเกษตรมีส่วนช่วยสร้างงานให้แคนาดา และควรพัฒนาให้ทั้งระบบดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ

Mr. Guy Milette ต้องการสร้างความเข้าใจให้ทุกคนทราบว่า ไม่มีผลไม้และผักใหม่ ๆ เกิดขึ้น แต่มีสายพันธุ์ผลไม้และผักที่มีอยู่เดิมเกิดขึ้นใหม่หลายสายพันธุ์ (New varieties of existing fruit and vegetable)

Mr. Paul J. Thomassin สนับสนุนความเห็นของ Mr. Jan VanderHout ว่า แรงงานต่างชาติชั่วคราวช่วยเพิ่ม GDP ของแคนาดาและช่วยกระตุ้นห่วงโซ่การผลิตทั้งวงจร

Mr. Rachid El Hafid ควรให้ความใส่ใจดูแล พื้นฟูผืนดินและทรัพยากร และควรเริ่มจากตนเองเพื่อดำรงความยั่งยืน

Mr. Donald Boucher ผลไม้และผักทุกรูปแบบไม่ว่าจะสด แช่แข็ง กระป๋อง หรือผลไม้และผักที่รับประทานไม่หมดและเก็บไว้มีต่อไป ยังคงเป็นอาหารที่มีประโยชน์